

QUALITARIUM

Revisionsrapport

Granskning av Kollektivtrafiknämndens samverkan
med kommunerna i Region Dalarna

Oktober 2023

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	4
1.1 Syfte och revisionsfrågor	4
1.2 Metod	4
1.3 Avgränsningar	4
1.4 Revisionskriterier	4
1.5 Ansvarig nämnd	4
1.6 Kvalitetssäkring.....	5
2. Bakgrund	5
3. Granskningens resultat	5
3.1 Våra iakttagelser	5
3.2 Våra bedömningar	10
3.3 Svar på revisorernas fråga och rekommendationer	13

Sammanfattning

Region Dalarnas revisorer har uppdragit åt Qualitarium AB att genomföra en fördjupad granskning med syftet att bedöma om kollektivtrafiknämnden arbetar på ett ändamålsenligt och effektivt sätt för att säkerställa en väl fungerande samverkan med kommunerna.

Granskningens resultat visar att kollektivtrafiknämnden huvudsakligen arbetar på ett ändamålsenligt och effektivt sätt för att säkerställa en väl fungerande samverkan med kommunerna. Arbetet med att utforma denna struktur och att utarbeta rutiner för både strategiska och operativa frågor pågår. Som en bakgrund till vår bedömning har vi därför tagit i beaktande den korta tiden som nämnden och förvaltningen har haft till sitt förfogande.

Det finns utarbetade strategier och idéer för hur samverkan ska utvecklas, både på förvaltnings- och på nämndnivå. Samverkan sker i en ändamålsenlig struktur och med tillräckliga resurser, men vi förespråkar ett fortsatt fokus på att utveckla den och att följa och utvärdera strukturen inom kort.

Granskningen visar att det saknas strukturer och rutiner för samarbete mellan regionala utvecklingsnämnden och kollektivtrafiknämnden och samarbetet behöver utvecklas även på förvaltningsnivå. Sammantaget leder bristerna i intern samordning till att det saknas en enhetlig front från regionens sida gentemot kommunerna. Mot denna bakgrund gör vi bedömningen att ansvarsfördelningen mellan olika organ i regionen inte är tillräckligt tydlig vad avser samverkan i kollektivtrafikfrågor.

Det finns ändamålsenliga styrande dokument för samverkan och regionens representanter generellt har tillräckliga och tydliga mandat i de nuvarande samverkansformerna.

Nämnden informeras löpande om det pågående och genomförda arbetet med att utveckla samarbetet med kommunerna. Eftersom samverkan har haft sin nuvarande struktur under en kort tid, bedömer vi att uppföljningen är tillräcklig. Avsaknaden av strukturerat internt samarbete utgör en risk för att det regionövergripande perspektivet inte fångas i samband med uppföljningar som görs.

Vår bedömning är att nämnden prioriterar arbetet med att utveckla samverkan med länets kommuner och följer och styr utvecklingen i tillräcklig grad.

Ovan beskrivna brister föranleder följande rekommendationer till kollektivtrafiknämnden:

- Att fortsätta det pågående arbetet med att utveckla samverkansformer och rutiner mellan regionen och kommunerna. Detta inkluderar ett arbete med att vara behjälplig i att ta fram rutiner för hur uppföljning av regionens samverkan ska ske i samråd med andra regionala organ.
- Att formulera och dokumentera de mål och strategier som nämnden har för att utveckla samverkan med länets kommuner.
- Att påkalla regionstyrelsens och regionfullmäktiges uppmärksamhet för att förtydliga ansvarsfördelningen mellan regionens nämnder i samverkansfrågor samt för att utveckla det regioninterna samarbetet.
- Att följa och stödja förvaltningens arbete med att utveckla samverkan med regionala utvecklingsförvaltningen med fokus på regionens arbete med att utveckla och samordna samarbetet med kommunerna.

1. Inledning

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag att bedöma om kollektivtrafiknämnden arbetar på ett ändamålsenligt och effektivt sätt för att säkerställa en väl fungerande samverkan med kommunerna.

Granskningen besvarar följande frågor:

- Sker samverkan i en ändamålsenlig struktur och med tillräckliga resurser?
- Finns utarbetade strategier, idéer e t c för hur samverkan ska utvecklas?
 - Finns t ex strategier e t c för att hantera frågeställningar som kan uppkomma med anledning av t ex tecknat samverkansavtal (t ex kostnader för skolskjutsar)?
- Är ansvarsfördelningen mellan olika organ i regionen tydlig vad avser samverkan inom kollektivtrafikområdet?
- Finns ändamålsenliga styrande dokument för samverkan?
- Har regionens representanter i nuvarande samverkansformer tillräckliga och tydliga mandat?
- Sker en systematisk uppföljning av den samverkan som bedrivs?
- Följer och styr kollektivtrafiknämnden utvecklingen av samarbetet mellan regionen och kommunerna på ett tillfredsställande sätt?

1.2 Metod

Under granskningsprojektet har följande metoder använts:

- Dokumentstudier
- Semistrukturerade intervjuer har genomförts med presidiet i ansvarig nämnd, med förvaltningschefen och med andra medarbetare på kollektivtrafikförvaltningen som arbetar med den kommunala samverkan. Totalt genomfördes sju intervjuer.
- Synpunkter från kommunerna har inhämtats genom mailutskick.

1.3 Avgränsningar

Granskningen har avgränsats för att beröra kollektivtrafiknämndens samverkan med kommunerna i frågor som är inom nämndens ansvarsområden. Granskad tidsperiod är 2023 års verksamhet med en tillbakablick på arbetet sedan 2017 då beslutet om samverkan i sin nuvarande form fattades.

Granskningen genomfördes under perioden juli – oktober 2023.

1.4 Revisionskriterier

- Kommunallagen (2017:925)
- Region Dalarnas reglemente
- Regionplan 2023
- Regionala trafikförsörjningsprogram i Region Dalarna
- Andra gällande styrdokument i Region Dalarna

1.5 Ansvarig nämnd

- Kollektivtrafiknämnden

1.6 Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkring har skett genom Qualitariums interna kvalitetssäkringssystem. Rapporten har även varit föremål för faktagranskning utförd av de intervjuade personerna.

2. Bakgrund

En väl fungerande kollektivtrafik förutsätter att olika aktörer, trots skilda roller och intressen, har förmåga att samverka med varandra. Regionernas kollektivtrafikmyndigheter har centrala roller för att en sådan samverkan ska komma till stånd. Samtidigt konstateras i en rapport från Centrum för kommunstrategiska studier vid Linköpings universitet att samverkan med kommunerna är såväl svårt som tidskrävande fortfarande 10 år efter att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna övertog ansvaret för kollektivtrafiken från länets kommuner.

Revisorerna bedömer att detsamma gäller i Region Dalarna. För att skapa en attraktivare och effektivare kollektivtrafik lyfts nämligen en bättre dialog med företag, kommuner och resenärer fram som en av kollektivtrafiknämndens viktigaste prioriteringar i regionplanen 2023 – 25.

Under 2022 genomförde revisorerna en förstudie av regionens samverkan med kommunerna. Ett av de områden som berördes avsåg samverkan mellan regionen och kommunerna kring kollektivtrafiken. Bland de frågor som aktualiserades i förstudien återfanns ett nytt samverkansavtal med kommunerna liksom inrättandet av ett strategiforum. Under vintern/våren 2022/2023 har samtliga kommuner i länet beslutat om samverkansavtalet och strategiforumet har startats upp.

Mot ovan bakgrund gjorde regionens revisorer bedömningen att genomföra den nu aktuella granskningen med syftet att belysa nämndens arbete med kommunsamverkan.

3. Gransknings resultat

Utifrån granskat material och de genomförda intervjuerna sammanställs nedan våra iakttagelser. Då många av iakttagelserna utgör bedömningsgrund för flera revisionsfrågor har vi valt att samla våra observationer i ett eget avsnitt för att ge läsaren en helhetsbild, innan vi i det nästkommande avsnittet redogör för våra bedömningar knutna till revisionsfrågorna.

3.1 Våra iakttagelser

3.1.1. Organisation

Region Dalarna är regional kollektivtrafikmyndighet (RKTm). Det innebär att regionen har politiskt och ekonomiskt ansvar för kollektivtrafiken. Övergripande strategiska beslut fattas av regionfullmäktige men bereds av kollektivtrafiknämnden som också fattar övriga beslut på kollektivtrafikområdet. RKTm:s ansvar regleras i Kollektivtrafiklagen¹. Myndighetsbeslut i kollektivtrafikfrågor, bland annat beslut om det regionala Trafikförsörjningsprogrammet, fattas av fullmäktige.

Enligt reglementet rymmer kollektivtrafiknämndens ansvar följande:

”Kollektivtrafiknämnden fullgör RKTm:s uppgifter och ansvarar för den lagstadgade uppgiften att besluta om allmän trafikplikt.”

¹ Lag (2010:1065) om kollektivtrafik.

”Samråd med länets kommuner, organisationer, resenärer, företag och berörda myndigheter – inkl. angränsande läns kollektivtrafikmyndigheter – när det gäller trafikfrågor”².

Kollektivtrafiknämndens förvaltning är Kollektivtrafikförvaltningen. Region Dalarna och kollektivtrafikförvaltningen tillsammans med trafikföretag och kommunerna använder varumärket Dalatrafik utåt mot resenärer och externa aktörer. Dalatrafik ansvarar för de operativa frågorna inom länet:

”Dalatrafik upphandlar persontrafik i samråd med länets kommuner. Vi gör tidtabeller och sätter priserna. Vi utvecklar försäljning och biljetter och sköter marknadsföringen.”³

Kollektivtrafikområdet utgör en del av de regionala utvecklingsfrågorna, varför regionala utvecklingsnämnden är en viktig aktör. Regionala utvecklingsnämnden ansvarar bland annat för:

”hållbar regional utveckling i alla delar av länet”

och för att ”utarbete förslag till en strategi för länets utveckling (regional utvecklingsstrategi) och samordna insatser för att genomföra strategin”⁴.

Samhällsbyggandets centrala roll inom det regionala utvecklingsområdet binder kollektivtrafikfrågorna naturligt till området. Regionala utvecklingsnämndens ansvar för att samordna insatserna för att genomföra den regionala utvecklingsstrategin påverkar därför naturligt kollektivtrafiknämnden och påkallar ett behov för samarbete mellan nämnderna och förvaltningarna.

I praktiken löses detta genom att kollektivtrafik bjuds in till möten som regional utveckling organiserar. Exempel på detta är att representanter för kollektivtrafik bjuds in till möten med kommunernas representanter som regional utveckling organiserar. Förvaltningarna har också samarbetat kring framtagandet av Trafikförsörjningsprogrammet. Regionen har även skrivit under en överenskommelse med Trafikverket kring samverkan för en hållbar samhällsutveckling. Överenskommelsen innehåller bland annat struktur för regionintern samverkan gentemot Trafikverket. Under granskningen har vi samtidigt inte funnit något strukturerat samarbete mellan de två nämnderna i kollektivtrafikfrågor eller i frågor som syftar till att samordna och tillsammans utveckla samarbetet med kommunerna. Det samarbete som sker på politisk nivå idag förekommer snarare inom partigrupperna och genom personunioner, enligt ledamöter i kollektivtrafiknämnden.

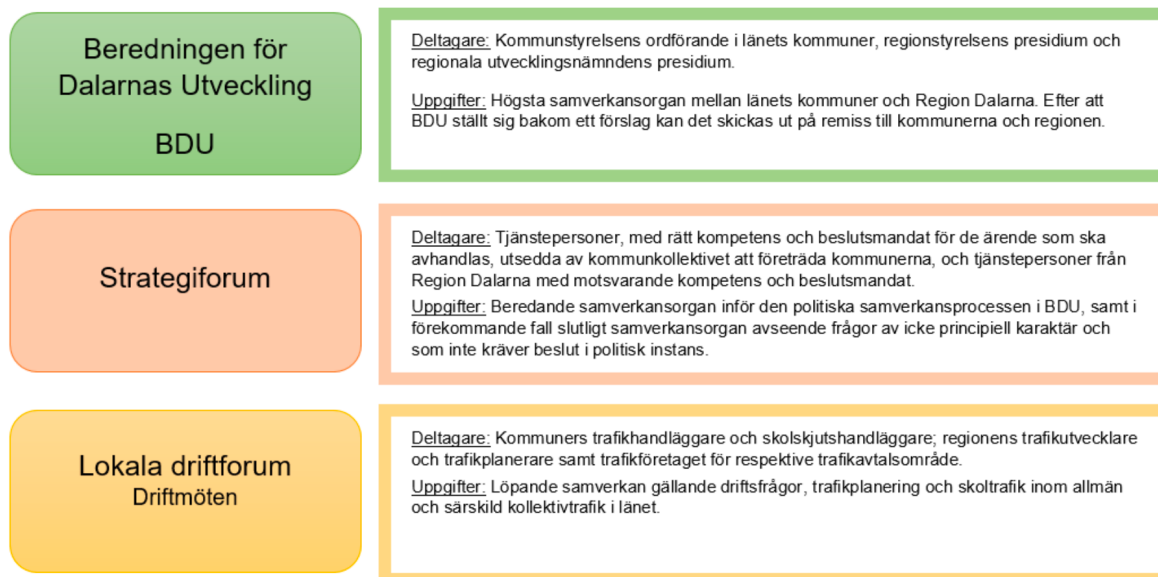
Dokumentet *”Samverkansformer inom kollektivtrafikområdet mellan Region Dalarna och Dalarnas kommuner”* beskriver strukturen för samverkan mellan regionen och kommunerna. Samverkansstrukturen illustreras med följande bild:

² Kollektivtrafiknämndens reglemente 2023-05-26, RS2023/767

³ Citat från Dalatrafiks webbplats dalatrafik.se, senast besökt 2023-08-30

⁴ Regionala utvecklingsnämndens reglemente 2023-05-29, RS2023/767

4.2 Samverkansforum

Figur 1 Illustration av strukturen för samverkan inom kollektivtrafikområdet mellan Region Dalarna och länets kommuner

Enligt beskrivningen i samverkansbilagan sker samverkan på såväl politisk som förvaltningsnivå.

Den politiska nivån utgörs av **Beredningen för Dalarnas Utveckling (BDU)**. BDU är ett samverkans- och samrådsorgan mellan Region Dalarna och Dalarnas kommuner i regionala utvecklingsfrågor. Organet inrättades i samband med bildandet av regionala utvecklingsnämnden för att tillgodose kravet om samråd och samverkan som finns i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Sedan 2020 ansvarar regionstyrelsen för BDU. BDU har fokus på regional utveckling och hanterar således inte enbart kollektivtrafikfrågor. I BDU deltar regionstyrelsens presidium och kommunstyrelseordföranden. Från regionens sida är det även regionala utvecklingsnämnden som ingår i BDU. Kollektivtrafiknämnden bjuds in när kollektivtrafikfrågor står på dagordningen men är inte en permanent aktör i BDU. BDU är ett beredande organ och därför fattas beslut som BDU ställer sig bakom av de politiska organen i regionen och i respektive kommun.

På förvaltningsnivå finns **Strategiforumet**. Strategiforumets syfte är att samla höga tjänstepersoner både från kommunernas och från regionens sida med mandat att fatta beslut för sina respektive organisationer i frågor som behandlas på mötet. Strategiforum kan ta ställning i frågor av icke principiell karaktär och som inte kräver politiska beslut. Dessutom har Strategiforum ansvar för att bereda frågor för BDU. Strategiforums sammanträden protokollförs. Strategiforumet är således ett både beredande och beslutade organ. Strategiforum ska sammanträda fyra gånger per år.

Strategiforumets första möte hölls i mars 2023 och gruppen har sammanträtt ytterligare två gånger, i juni och i september. Vid mötet i mars deltog representanter från fem kommuner, vid mötet i juni deltog sex kommuner och i september deltog åtta kommuner. Sammantaget har tretton av länets femton kommuner varit representerade vid något av mötena.

Vid intervjuerna framkom det att det finns en förståelse för att representanterna i Strategiforum, trots sina höga positioner, har svårt att fatta beslut i frågor, så i praktiken ser man att det snarare handlar om att ta med sig frågorna "hem". Trots det visar både mötesanteckningarna från Strategigruppens möten och återkopplingen från kommunerna att forumet upplevs vara ett positivt inslag som fyller en funktion i att utveckla samarbetet mellan regionen och kommunerna.

Driftforumens syfte är att hantera operativa frågor. Driftforum är inget beslutade organ utan har ett uppdrag att lyfta och diskutera verksamhetsnära frågor. Driftforum finns för olika områden, det vill säga medlemmar samlas i olika konstellationer. Sammanträden protokollförs ibland men inte alltid.

Utöver ovan beskrivna forum förekommer det andra nätverk och möten mellan regionen och kommunerna. Ett nätverk som kallas kollektivtrafikens utveckling hålls tre gånger per år, där samhällsutvecklare och trafikplanerare från kommunerna ingår tillsammans med tjänstepersoner från kollektivtrafikförvaltningen. En gång per år träffas skolchefer och skolskjutshandläggare från kommunerna med regionens trafikplanerare och chefen för linjetrafik.

Ekonomifrågor diskuteras i ett nätverk för ekonomichefer, där bland annat skolskjutsfrågor har tagits upp. Vid detta möte framlade regionen förslag till lösning och fördelning av de kostnader som idag drabbar regionen.

Ett annat befintligt nätverk är kommundirektörsnätverket, där regiondirektören är sammankallande. Denna konstellation består av länets kommundirektörer och har inte som uttalat syfte att diskutera enbart regionala utvecklings- eller kollektivtrafikfrågor, även om dessa är självklara inslag. Regionala utvecklingsförvaltningen är en permanent medlem i detta nätverk, medan kollektivtrafikförvaltningen blir inbjudna när kollektivtrafikfrågorna står på agendan.

3.1.2 Mandat och befogenheter

Beslut i principiella frågor fattas på politisk nivå av respektive aktörs egna organ men i vissa fall bereds av BDU. Regionens representanter i BDU är regionstyrelsens presidium och regionala utvecklingsnämndens presidium.

BDU:s beredning ska enligt samverkansöverenskommelsen förberedas av Strategiforumet. Strategiforum har dessutom mandat att fatta operativa beslut i icke principiella frågor. I praktiken finns det dock en svårighet även om deltagarna har ett mandat i och med att dessa beslut ofta berör frågor som kan vara av sådan betydelse för kommunerna att personernas mandat hindras från kommunernas sida. Vår genomgång visar att hittills under 2023 har BDU lagt fram förslag inom det aktuella området i ett ärende som berör skatteväxling för att täcka kostnaderna för handläggning av färdtjänst och riksfärdtjänst och i ett annat ärende som berör zon- och prismodeller. Dessa har dock inte beretts av Strategiforum eftersom dess första sammanträde var i mars 2023.

3.1.3 Styrdokument

Ett avtal (det så kallade Huvudavtalet) avseende skatteväxling inom kollektivtrafikområdet mellan dåvarande Landstinget Dalarna och länets kommuner beslutades av landstingsfullmäktige 2017. I beslutet framgår även ett utkast till formulering av beslut hos respektive kommuns fullmäktige. Regionfullmäktige fattade sedan år 2022 ett beslut om ett tilläggsavtal. Motiveringen till detta var följande: "Sedan tecknandet av överenskommelsen har det uppkommit behov av att komplettera överenskommelsen samt reglera och förtydliga fördelning av kostnader samt samverkansformerna."⁵ Avtalet beskriver samarbetet och ansvarsfördelningen mellan regionen och kommunerna i kollektivtrafikfrågor. Tilläggsavtalets lydelse har formulerats av regionens juridiska enhet och kollektivtrafikförvaltningen var remissinstans. Idag har samtliga 15 kommuners fullmäktige fattat ett beslut om att godkänna avtalet.

⁵ Protokoll Regionfullmäktige 2022-10-03 § 73, dnr RS2022/258.

Dokumentet *"Samverkansformer inom kollektivtrafikområdet mellan Region Dalarna och Dalarnas kommuner"* är en bilaga till Tilläggsavtalet och det beskriver strukturen för samverkan mellan regionen och kommunerna.

3.1.4 Nämndens arbete

Kollektivtrafiknämnden har haft fyra protokollförda sammanträden under 2023 fram tills skrivande stund. Vid sammanträdena informeras nämnden om förvaltningens arbete. I den presentation som nämnden fick ta del av vid årets första sammanträde framgår att samverkan med kommunerna är en prioriterad uppgift för nämnden. Inom ramen för detta arbete har nämndens ordförande tillsammans med förvaltningschefen besökt samtliga länets kommuner. Under de kommande nämndsammanträdena har nämnden löpande fått information om arbetet.

Nämnden betonade vikten av att se på samverkan med kommunerna som ett nyligen påbörjat arbete, vars struktur börjar ta form efter att samtliga länets kommuner nu har beslutat om samverkan. Nämnden menade vidare att till stor del behöver dessa frågor hanteras på förvaltningsnivå efter att de politiska ramarna nu har beslutats, med tanke på många frågors operativa karaktär. Nämnden planerar att göra uppföljning i vart fall en gång per mandatperiod. Strategierna för att utveckla samarbetet med kommuner diskuteras i nämnden men finns ännu inte dokumenterade.

Gällande samarbetet med regionala utvecklingsnämnden menade de intervjuade nämndsledamöterna att dessa kontakter sker inom partigrupperna och genom personunion. Oppositionen påtalade svårigheten som detta arbetssätt leder till med att ha en transparent diskussion och beslut.

3.1.5 Kommunernas perspektiv

Undersökningen hos kommunerna gjordes genom ett mailutskick till de kontakter som kollektivtrafikförvaltningen har. Det betyder att vi inte har skickat våra frågor till kommunernas funktionsbrevlåda, vilket annars ska användas i kontakterna enligt samverkansavtalet. Anledningen till vårt val av kommunikationsväg var att vi bedömde det vara viktigt att respondenterna hade deltagit i någon form av samverkan med regionen för att svaret ska vara relevant för undersökningen. Utskick gjordes till deltagare i strategiforum, i ekonominätverket och i driftforum.

Utskick gjordes till samtliga 15 kommuner i länet:

- Deltagarna i strategiskt forum (8 st)
- Ekonomichefer (15 personer i 15 kommuner)
- Driftforum (14 personer i 13 kommuner)

Svar inkom från 12 kommuner:

- 5 från strategiforum
- 4 från ekonomichefer
- 8 från driftforum

En genomgång av svaren visar att kommunerna ser övervägande positivt på samarbetet, "efter många års brister". Positiva saker som lyfts fram är bland annat en större transparens i kollektivtrafikfrågor, en bättre ekonomisk rapportering och inte minst en struktur och kontinuitet för att diskutera kollektivtrafikfrågor som saknades tidigare. De negativa sakerna som svaren visar är att flera kommuner upplever att det saknas en gemensam vision eller målbild. Denna kommentar kom inte enbart från operativ personal utan även från respondenter från strategiforumet. Andra kommentarer var att kommunerna inte känner sig hörda, remissvar inte tas i beaktande och att flera upplever att frågorna är beslutade i förväg. Även praktiska frågor nämndes, som att kallelserna till

mötena kom sent och att det var otydligt vad mötets syfte var. Förvaltningen har, som en åtgärd för detta, tagit fram mötesschema för hela året i förväg. Några svaranden menade också att de bjuds in till många olika möten där det kan vara svårt för kommunen att veta hur frågorna hänger samman (t.ex. om ett möte som regional utveckling bjuder in till behandlar samma frågor som ett möte som kollektivtrafik bjuder in till).

Ett urplock av de kommentarer som beskriver vad kommunerna efterfrågar är utveckling av gemensamma nyckeltal för uppföljningar, mer "horisontell förankring" dvs tidigare involvering av kommunerna, tydligare ansvarsfördelning mellan de olika aktörerna samt bättre integration av kollektivtrafikfrågor i samhällsbyggnadsprocesserna.

3.1.6 Praktisk hantering av samverkan

Från regionens sida påtalas svårigheten med att kommunernas engagemang och ibland resurser inte räcker till. Det finns en svårighet med att nå rätt person på kommunerna och ibland till och med att få någon från en kommun att komma till möte. Samma synpunkt lämnade några svaranden från kommunerna, som menar att det är svårt att hitta rätt person på regionen.

Det aktuella exemplet med frågan kring skolskjuts har hanterats av förvaltningen genom att ta fram och kommunicera ekonomiska underlag till kommunerna som beskriver problemet från regionens sida. Förvaltningen har också lagt fram olika förslag för att lösa problemet och har anordnat workshops där kommunerna blev inbjudna.

Det finns inte direkt allokerade resurser för samverkan, utan arbetet med den kommunala samverkan anses vara en naturlig del av medarbetarnas arbetsuppgifter. Samtidigt kräver t.ex. framtagande av ekonomiska uppföljningar, underlag, möteshantering, mm resurser i form av tid. Intervjuerna visar att den nuvarande resurstilldelningen är tillräcklig. Samtidigt påtalade svaranden att detta behov kan komma att öka om eller förhoppningsvis när kommunerna fullt ut engagerar sig i samverkan och efterfrågar mer omfattande stöd från regionen.

Samarbetet mellan kollektivtrafikförvaltningen och regionala utvecklingsförvaltningen beskrivs som välfungerande men som är under utveckling. Båda förvaltningarnas chefer har vid intervjuerna uttryckt att samarbetet mellan förvaltningarna är viktigt och behöver utvecklas ytterligare.

3.2 Våra bedömningar

3.2.1 Sker samverkan i en ändamålsenlig struktur och med tillräckliga resurser?

Samverkan mellan regionen och kommunerna har fått sin slutliga utformning och struktur så sent som i år, när de sista kommunerna fattade beslut om att ingå avtal kring kollektivtrafikfrågor.

Arbetet med att utforma denna struktur och att utarbeta rutiner för både strategiska och operativa frågor pågår. Som en bakgrund till vår bedömning har vi därför tagit i beaktande den korta tiden som nämnden och förvaltningen har haft till sitt förfogande.

Det pågående arbetet bedöms ge positiva effekter om än i behov för ytterligare utveckling och justeringar. Strukturen för samverkan som framgår i beslutet följs, men granskningen visar att parallella strukturer har börjat ta form och/eller gamla upparbetade nätverk delvis täcker samma behov, vilket utgör en risk för att det försvagar tydligheten och effektiviteten i den beslutade samverkansmodellen. Vi bedömer att det finns anledning att noga följa och inom inte alltför lång tid utvärdera om den beslutade strukturen är effektiv.

Resurserna som görs tillgängliga för samverkan uppges vara tillräckliga i samverkans nuvarande omfattning.

Sammantaget gör vi bedömningen att samverkan sker i en ändamålsenlig struktur och med tillräckliga resurser, men vi förespråkar ett fortsatt fokus på att utveckla den och att följa och utvärdera strukturen inom kort.

3.2.2 Finns utarbetade strategier, idéer e t c för hur samverkan ska utvecklas?

Förvaltningen arbetar aktivt med att finna former för samverkan med kommunerna. Detta visar sig i de aktiviteter som har genomförts och som planeras att genomföras i form av träffar, framtagande av ekonomiska underlag, genomförda och planerade besök hos kommunerna, mm.

Det saknas dock en struktur för att finna samverkan inom regionen mellan kollektivtrafik och regional utveckling. Det finns ett välfungerande samarbete mellan förvaltningarna idag, men den behöver utvecklas ytterligare med fokus på hur regionen kan möta kommunerna som en organisation.

Sammantaget bedömer vi att det finns utarbetade strategier och idéer för hur samverkan ska utvecklas, både på förvaltnings- och på nämndnivå.

3.2.3 Finns t ex strategier e t c för att hantera frågeställningar som kan uppkomma med anledning av t ex tecknat samverkansavtal (t ex kostnader för skolskjutsar)?

De nuvarande samverkansstrukturerna ger förutsättningar för att kunna hantera frågeställningar som kan uppkomma med anledning av det gällande avtalet. Granskningen visar t.ex. att det pågår ett aktivt arbete med att hantera den aktuella frågan om skolskjuts.

De beskrivna bristerna och utmaningarna i hur frågeställningar som uppkommer hanteras kan enligt vår bedömning delvis härledas till att samverkan ännu inte helt har utvecklats.

Vår sammanfattande bedömning är att det finns strategier för att hantera uppkomna frågeställningar kring samarbetsavtalet och att förvaltningen aktivt arbetar med att lösa uppkomna tvister.

3.2.4 Är ansvarsfördelningen mellan olika organ i regionen tydlig vad avser samverkan inom kollektivtrafikområdet?

Ansvarsfördelningen inom kollektivtrafikområdet berör flera regionala aktörer. Ansvarsfördelningen mellan nämnderna framgår av reglementen, vilka till viss del ger vägledning. Samtidigt finns det områden som lämnar tolkningsutrymme, t.ex. hur regional utvecklingsnämndens ansvar för att samordna insatser för att genomföra den regionala utvecklingsstrategin ska ställas mot kollektivtrafiknämndens ansvar för att skapa samråd med länets kommuner när det gäller trafikfrågor.

Kollektivtrafikfrågorna utgör en naturlig del av regional utveckling och av samhällsbyggnadsområdet. Därför bör det finnas interna strukturer och rutiner för samarbete i dessa frågor. Som nämns ovan finns det ett behov för att utveckla samarbetet mellan förvaltningarna. Vidare visar granskningen att representanter för kollektivtrafik inte är permanenta medlemmar i flera av regionens nätverk som har som syfte att skapa samverkan mellan regionen och kommunerna. Det saknas också strukturer och rutiner för samarbete mellan regionala utvecklingsnämnden och kollektivtrafiknämnden. De befintliga samverkansformerna som bygger på personliga kontakter inom partigrupperna utgör ett hinder för transparens, för såväl oppositionen som för medborgarna.

Sammantaget leder bristerna i intern samordning till att det saknas en enhetlig front från regionens sida gentemot kommunerna. Vi ser ett behov för att samordna insatserna inom regionen genom att inkludera representanter för kollektivtrafikfrågor i de befintliga samverkansstrukturerna.

Mot ovan bakgrund gör vi bedömningen att ansvarsfördelningen mellan olika organ i regionen inte är tillräckligt tydlig vad avser samverkan i kollektivtrafikfrågor. Vidare bedömer vi att det saknas strukturerade samarbeten internt mellan regionens olika förvaltningar och nämnder i denna fråga.

3.2.5 Finns ändamålsenliga styrande dokument för samverkan?

Ja. Samverkan grundas på ett avtal som är beslutat av landstingsfullmäktige och samtliga länets kommuners fullmäktige. Det finns också en beslutad samverkansbeskrivning.

3.2.6 Har regionens representanter i nuvarande samverkansformer tillräckliga och tydliga mandat?

De samverkansorgan som finns i den nuvarande strukturen har som främsta syfte att främja samarbetet. BDU i sin nuvarande form har funnits i många år och har regional utveckling som huvudområde. Strategiforum är beslutande i frågor som är av icke principiell karaktär, men beslut kan svårligen fattas här i praktiken utan förankring i framförallt kommunernas hemmaorganisationer.

Mot denna bakgrund bedömer vi att regionens representanter generellt har tillräckliga och tydliga mandat i de nuvarande samverkansformerna.

3.2.7 Sker en systematisk uppföljning av den samverkan som bedrivs?

Nämnden informeras löpande om det pågående och genomförda arbetet med att utveckla samarbetet med kommunerna. Nämnden har också planer på att följa upp samarbetet när det har hunnit gå tillräcklig tid. Eftersom samverkan har haft sin nuvarande struktur under en kort tid, bedömer vi att uppföljningen är tillräcklig.

Avsaknaden av strukturerat internt samarbete utgör en risk för att det regionövergripande perspektivet inte fångas i samband med uppföljningar som görs. Därför bedömer vi att det finns ett behov för att samordna även uppföljningen av samarbetet genom att utveckla det interna samarbete och samordningen för hela regionens samverkan med länets kommuner.

3.2.8 Följer och styr kollektivtrafiknämnden utvecklingen av samarbetet mellan regionen och kommunerna på ett tillfredsställande sätt?

Kollektivtrafiknämnden har under åter arbetat aktivt med att utveckla samverkan med länets kommuner och har löpande hållits informerad om det pågående arbetet som förvaltningen gör. Nämnden har också planer för att ta fram rutiner för uppföljningar, men bedömer i nuläget att det är för tidigt.

Sammantaget bedömer vi att nämnden prioriterar arbetet med att utveckla samverkan med länets kommuner och följer och styr utvecklingen i tillräcklig grad. Utvecklingspotential finns i att ta fram dokumentation för framtida strategier och uppföljningar.

3.3 Svar på revisorernas fråga och rekommendationer

Vår bedömning är att kollektivtrafiknämnden huvudsakligen arbetar på ett ändamålsenligt och effektivt sätt för att säkerställa en väl fungerande samverkan med kommunerna. De brister som beskrivs ovan i svaren på revisionsfrågorna ger grund för följande rekommendationer:

Vi rekommenderar kollektivtrafiknämnden att

- fortsätta det pågående arbetet med att utveckla samverkansformer och rutiner mellan regionen och kommunerna. Detta inkluderar ett arbete med att vara behjälplig i att ta fram rutiner för hur uppföljning av regionens samverkan ska ske i samråd med andra regionala organ.
- formulera och dokumentera de mål och strategier som nämnden har för att utveckla samverkan med länets kommuner.
- påkalla regionstyrelsens och regionfullmäktiges uppmärksamhet för att förtydliga ansvarsfördelningen mellan regionens nämnder i samverkansfrågor samt för att utveckla det regioninterna samarbetet
- följa och stödja förvaltningens arbete med att utveckla samverkan med regionala utvecklingsförvaltningen med fokus på regionens arbete med att utveckla och samordna samarbetet med kommunerna.

Malmö, 2023-10-31

Teodora Heim
Av Skyrev certifierad kommunal yrkesrevisor